

MASSA tegenover KWALITEIT

De Prijs van de Jonge Jury 2012 en de kerntitels 2013

Ruta Sepetys. (2011). *Schaduwliedje* (Oorspronkelijke titel: *Between Shades of Gray*, vertaald door M. Bernard). Amsterdam: Moon. Isbn 978 90 488 0901 1, € 17,95, 368 blz.

Mel Wallis de Vries. (2011). *Verstrikt*. Utrecht: De Fontein. Isbn 978 90 261 2914 8, € 13,50, 270 blz.

In een tot de nok toe gevuld AFAS Circustheater nam een hoogzwangere Mel Wallis de Vries woensdagmiddag 11 april de Prijs van de Jonge Jury 2012 in ontvangst, de publieksprijs voor het beste jeugdboek voor twaalf- tot vijftienjarigen. Jongeren brachten dit jaar ruim zeventuizend stemmen uit en het grootste deel daarvan ging naar het boek *Vals* (De Fontein, 2011).

Wallis de Vries is de meest succesvolle jeugdthrillerauteur van dit moment. Haar boeken worden door een groeiende schare fans verslonden. NBD/Biblion noemde haar heel toepasselijk 'de Nicci French van de jeugdliteratuur'.

De overige genomineerden voor de Prijs van de Jonge Jury 2012 waren Elle van den Bogaart met *Verdoofd*, Caja Cazemier met *Knalhard*, Marion van de Coolwijk met *Tafel 7: 3 cola!* en natuurlijk de gedoodverfde favoriete Francine Oomen met *Hoe overleef ik mijn vader? (en hij mij!)*. Oomen won vijf keer eerder de prijs en ook al kwam haar boek niet voor in de lijst met kerntitels, er was wel, geheel volgens verwachtingen, veelvuldig op gestemd.

Wat opvalt als we kijken naar de winnaar en de genomineerden is dat de boeken toegankelijk zijn en dus geschikt voor minder ervaren lezers, zoals we die dikwijls aantreffen in het vmbo. De uitslag toont duidelijk aan dat de Jonge Jury als leesbevorderingsproject geslaagd is, maar dat veel stemmers voorals-

nog blijven hangen in het lichte, populaire genre. Titels als *Ik ben de sterkste* (Frascella), *Antsy does time* (Shusterman) en *Mijn extra leven* (Unenge) hebben de lezer op literair gebied heel veel meer te bieden, maar zijn qua moeilijkheidsgraad blijkbaar een brug te ver.

2013

Zo zal het ongetwijfeld ook de twintig nieuwe kerntitels vergaan, boeken die in 2011 voor het eerst verschenen en naar de mening van de selectiecommissie meedingen naar de Prijs van de Jonge Jury 2013. Lichtvoetige niemendalletjes als *Het geestige leven van Lucy Shaw*, *Wraak en Verstrikt* mogen het opnemen tegen het bijna-literaire *Mijn zus woont op de schoorsteenmantel* (genomineerd voor de Diorapthe Jongerenliteratuur Prijs 2012) en het monumentale *Schaduwliedje* van Sepetys.

Het moet gezegd, qua samenstelling

De twintig kerntitels op een rijtje gezet:

Daniëlle Bakhuis – *Wraak* (Ploegsma)
Caja Cazemier / Martine Letterie – *Familiegeheim* (Ploegsma)
Caja Cazemier – *Iets van mij* (Ploegsma)
Theo en Marianne Hoogstraaten – *(ff) Out!* (Holland)
Enne Koens – *Vogel* (Pimento)
Gill Lewis – *Kulanjano: Mijn vogelvriend* (Lemniscaat)
Endre Lund Eriksen – *Super* (Van Goor)
Andy Mulligan – *Trash* (Gottmer)
Tamsyn Murray – *Het geestige leven van Lucy Shaw* (Kluitman)
Annabel Pitcher – *Mijn zus woont op de schoorsteenmantel* (Pimento)
Ursula Poznanski – *Erebos* (Lemniscaat)
Anna van Praag – *Vossenjacht* (Leopold)
Cees van Roosmalen – *Kracht* (Clavis)
Rob Ruggenberg – *Ijsbarbaar*
Aline Sax / Caryl Strzelecki – *De kleuren van het getto* (De Eenhoorn)
Simon Scarrow – *Gladiator. Vechten voor vrijheid* (Gottmer)
Ruta Sepetys – *Schaduwliedje* (Moon)
Marian de Smet – *Geen bereik* (Moon)
Mel Wallis de Vries – *Verstrikt* (De Fontein)
Anna Woltz / Vicky Janssen – *Meisje van Mars* (Querido)

een mooie en evenwichtige lijst, behoorlijk representatief ook voor wat 2011 aan jeugdboeken te bieden had.

Acht vertaalde werken, de overige van Nederlandse en Vlaamse makelij. Drie titels besprak ik eerder op deze plaats: *Mijn zus woont op de schoorsteenmantel* (LTM 2011-4), de graphic novel *De kleuren van het getto* (LTM 2012-1) en *Erebos* (LTM 2012-4).

Laten we nog eens twee boeken onder de loep nemen: *Verstrikt* en *Schaduwliedje*. De eerste zo goed als zeker nu al dé kanshebber voor de prijs volgend jaar. De laatste een absolute outsider en naar mijn mening volstrekt kansloos.

In coma

Om te beginnen dus *Verstrikt*. De auteur, Mel Wallis de Vries (Leiden, 1973), werkte enige jaren als journaliste, maar richtte zich na de geboorte van haar dochter volledig op het schrijversvak en dan vooral op het schrijven van thrillers voor jongeren. Haar boeken (ze schreef onder meer *Uitgespeeld*, *Verblind*, *Fout* en *Waanzin*) zijn met name bij meisjes razend populair.

Ook *Verstrikt* is weer een thriller en kent twee hoofdpersonen. Het zijn de vriendinnen Lara en Maud (16) door wiens ogen we alle gebeurtenissen beurtelings meemaken. Bijzonder is dat Lara in comateuze toestand voortdurend balanceert tussen visioenachtige tafereel en beelden uit de werkelijkheid. Die laatste beelden worden na verloop van tijd sterker en ze brengen bij Lara het besef naar boven dat ze een dramatisch ongeluk heeft gehad. Ze is na een avondje uit met haar vriend Bobby in het water van de Prinsengracht beland en meer dood dan levend overgebracht naar het ziekenhuis. De mensen in haar omgeving zijn pessimistisch gestemd over haar herstel. De behandelend arts constateert dat Lara vrijwel hersendood is en stuurt aan op levensbeëindiging. Lara hoort

Mel Wallis de Vries ontvangt de Prijs van de Jonge Jury 2012. Foto: Sjoerd van der Hucht

dat de eindbestemming Trofimovsk is, vlak bij de Noordpool. De winter maakt heel veel slachtoffers. Op een moment dat de wanhoop het grootst is, is er dan toch een lichtpunt. Het werkkamp krijgt onverwacht bezoek van een inspectieofficier die dreigt een belastend rapport op te stellen. De NKVD'ers worden zo – tijdelijk – gedwongen de omstandigheden voor de gevangenen te verbeteren.

Het verhaal is geheel geschreven vanuit het perspectief van Lina. Ze gebruikt haar tekentalent om te overleven. Lina legt in het diepste geheim alle gruwelijke ervaringen vast op papier dat ze in de voering van haar koffer meesmokkelt. Ze heeft een afspraak met haar vader. Lina kan hem helpen haar te vinden door een spoor van anonieme schetsen achter te laten.

Sepetys is geboren in het Amerikaanse Michigan. Als dochter van een Litouwse vluchteling is ze altijd geïnteresseerd geweest in haar Litouwse verleden. De Baltische staten Estland, Letland en Litouwen verdwenen onder de expansiedrang van het Sovjetregime in 1941 van de kaart om er pas in 1991 weer op terug te keren. Met haar proza geeft Sepetys in dit hartverscheurend, tragisch verhaal de honderdduizenden mensen die slachtoffer werden een stem.

De gebeurtenissen maken behoorlijk indruk en laten de lezer niet onberoerd, geven absoluut ook de nodige stof tot nadenken. De stijl van de auteur laat zich nog het best omschrijven als sober, strak, beeldend en met een grote zeggingskracht. Stilistisch, maar ook psychologisch en compositorisch is de geschiedenis van een eenzame klasse! Maar of het ook stemmen zal krijgen? En of dat er straks genoeg zijn... ■

Rob van Veen

Voor meer informatie over deze, maar ook andere jeugdboeken: <www.eenboekjeopen.nl>.

hoe de mensen in haar omgeving over haar beslissen en ze is volkomen machteloos. Daar komt bij dat ze vanuit het schemergebied waarin ze verkeert zo nu en dan de aanwezigheid opmerkt van een boosaardig persoon. Het wordt haar langzaam maar zeker duidelijk dat deze vooralsnog onbekende persoon aan de basis staat van haar vermeende ongeluk. En tot overmaat van ramp bedenkt Lara ook dat Maud in gevaar is. De vraag is: hoe kan ze haar beste vriendin waarschuwen? En de tijd dringt, want Lara's moeder en vriend hebben het besluit genomen in te stemmen met euthanasie.

Ziehierde ingrediënten voor een spannend, maar oppervlakkig en boven alles onwaarschijnlijk verhaal. De schrijfster verbeeldt haar grootste angst. 'Stel dat je je ogen open doet en dat alles zwart blijft. Het grote niks, daar ben ik bang voor. Dat gevoel heb ik wel eens als ik droom, net voor je wakker wordt: alsof je naar boven zwemt en de oppervlakte maar niet kunt bereiken' (naar een interview in juni 2011 met *Jongerenliteratuurplein*).

Er is geen twijfel mogelijk: Wallis de Vries zal haar succes evenaren en ook met dit boek volgend jaar plaatsnemen op het erepodium.

Litouwen

Veel meer diepgang en literaire kwaliteiten heeft het op ware gebeurtenissen geënte debuut van Ruta Sepetys. In *Schaduwliedje* verhaalt ze over Lina Vilkas (15), dochter van een Litouwse professor. Op 14 juni 1941 komt er abrupt een eind aan haar zorgeloze bestaan. Met haar familie wordt ze door leden van de Russische geheime politie, de NKVD, als vee in een wagon op transport gezet naar een onbekende bestemming. Het menselijk leed is onnoemelijk groot. Gedurende de reis leert Lina haar reisgenoten beter kennen. De reis eindigt vooralsnog in het Siberische werkkamp Altaj. Daar worden alle gevangenen onder strenge bewaking op het land aan het werk gezet. De NKVD probeert hen over te halen een document te ondertekenen waarin staat dat ze zich schuldig hebben gemaakt aan contrarevolutionaire activiteiten waarop een straf van maar liefst vijftien jaar staat. Lina en haar familie weigeren te tekenen, maar er zijn gevangenen die bezwijken onder de druk. Na bijna negen maanden worden de uitgemergelde en sterk verzwakte Lina, haar broertje en moeder opnieuw op transport gezet. Hun lijden wordt nog groter als blijkt